

ĎÁBELSKÁ EFEKTIVITA

Ďábel: Ááá, zdravíčko, tohle je ten tvůj nový podnik?

Kavárník: Nu, jak vidíš, začíná se mít k světu. Myslím, že si lidi moji kavárnu oblíbí. Fair trade, to je značka, která opravdu něco říká.

Jak to půjde, zaměstnám pár lidí z vedlejšího chráněného bydlení - žena je ráda zaučí - a můžeme vejít do sezony naplno.

Ďábel: Upřímně, mně se to nějak nezdá... lidí tu moc nevidím...

Kavárník: Ano je dopoledne, všichni v práci, ale tenhle starší pár sem chodí každý den a zdají se být spokojení.

Ďábel: Ale kvůli nim tu přece netrávíš hodiny. Potřebuješ si něco vydělat, mít obrat... takto to nemůže fungovat.

Kavárník: Víš, já to tak neberu. Jak lidi chodí, těší mě to - poznáme se. Když je málo lidí, mám čas pracovat v dílně, i to mi něco vydělá. Koneckonců může se tu uspořádat čas od času nějaké představení, beseda, koncert, z čehož bude hezká tržba.

Ďábel: Ale to je přece hrozně neefektivní. Vždyť jsi do toho investoval hrozné peníze - jak se ti vrátí? Musíš nalákat především turisty, nabídnout jim stylové posezení, kávu z různých zemí, schopný personál, chápej, musíš být profesionální. Když tady budeš mít pomalé lidi, co potřebují pořádkem kontrolovat, nikdo s nimi nebude mít trpělivost.

Kavárník: Podívej, tady nejde jenom o mě. Pro ty postižené je to velká příležitost, jak něco smysluplného dělat. Nemyslíš, že je to bude motivovat pracovat daleko pečlivěji než servírky, které jsou v jednom kole a nebaví je to?

Ďábel: No dejme tomu. Ale z čeho je zaplatíš, když tu nemáš lidi? To mi trochu neštymuje.

Kavárník: Lidi přijdou, uvidíš. Dáš si kávu? Řeknu ti, jak to mám vymyšlené.

Ďábel: Proč ne, díky. Co ti dlužím?

Kavárník: 50 korun.

Ďábel: Kolik prosím? Příteli, na tohle ti nikdo neskočí. To se není čemu divit, že ti tu noha nevkročí. Cena je to hlavní, co zákazníkům zájímá. Přece nebudou utrácet majlant, když káva odvedle je daleko levnější. Cena musí být zajímavá jak pro tebe, tak pro ně. Nejlepší nakoupíš od nějakého velkoobchodce, tam je všechno za babku.

Kavárník: Ano, ale najde se na té velkoobchodní ceně něco zajímavého i pro ty, kdo mou kávu pěstují?

Ďábel: Cena je, jaká je. Jasně říká, za jakou cenu je efektivní kávu produkovat.

Kavárník: Pokud já vím, tak nejnižší ceny určují ti, kteří co nejrychleji sklídí co nejvíc - byť po nich zbude holá zem... Jak k tomu ale přijde ten, pro koho jsou kávovníky jedinou obživou a chce je pěstovat tak, aby uživily také několik dalších generací? To by se v ceně mělo také odrazit. Nemyslíš, že by to bylo fér?

Ďábel: Fér! Nějaký Fair trade, to je zas nějaká úlitba Bohům, co? Řídit se takovými složitostmi je pošetilost. Poměr vstup a výstup je přece každému jasný - kdo vyrábí efektivně, tomu trh oplácí!

Kavárník: Jenže na trhu je každých pár měsíců efektivní klidně něco úplně jiného. Když nejde káva na odbyt, je lepší kávovníky vytrhat, nasadit třeba sóju a doufat, že zrovna u ní budou výkupní ceny o něco stabilnější?

Ďábel: Třeba no. Když mi něco nevydělává, musím se snažit jinde, to je přece logické!

Kavárník: A domýšlel jsi také trochu kde? Kde najdou obživu lidé, které pěstitel kávy propustí? A kam pak půjdou lidé, jejichž půda se pod plantážemi sóji vyčerpá? ... Pořád se ti to zdá efektivní?

Ďábel: Co to na mě zkoušíš? To je přece vedlejší. Tebe by měl zajímat hlavně TVŮJ prospěch! Máš jako podnikatel vůči státu i vůči sobě povinnost produkovat přidanou hodnotu! A ty přitom vším, co děláš, právě tohle brzdíš.

Kavárník: Začínám mít pocit, že máš hodně omezené představy o tom, co je hodnota. Prodávat kávu pro mě neznamená odmyslet si, co skutečně stojí. Efektivita obchodních podmínek, které živí jenom bídu, mi už dlouho hořkne na jazyku.

Ďábel: Popravdě, pálí ti to, ale všechny ty tvé okolnosti nijak nespočteš. Takto by ses daleko nedostal.

Kavárník: Inu po rozhovoru s tebou jsem si celkem jistý, že se zaručeně mohu dostat alespoň za hranice tvé „peněžní“ hodnoty. Chápu, že se asi špatně měří a vykazuje cena ohleduplnosti a vzájemnosti, ale není právě tohle to, co se má efektivně zmnožovat?

Ďábel: Pch ... s takhle pozemskými pojmy na mě nechod'. (*Pro sebe dodává: Ta tvá káva opravdu není moje gusto.*)

Volně inspirováno texty Terezy Stöckelové a Evy Fraňkové.

Stöckelová, T., 2010. Spočítej a panuj: de/politika kalkulace. In *Politika depolitizovaného rozumu. Úvahy (nejen) o nové normalizaci*. Grimmus.

Fraňková, E., 2010. Co je efektivita? Fair trade jako vědomá volba. In *A2 - kulturní čtrnáctideník*, č. 20, str. 34.